Европейска
комисия

Съвети
за доставчиците на обучение

Европейско съдебно обучение

Правосъдие и потребители

Europe Direct е услуга, предназначена да ви помогне да намерите отговори на въпросите, които си задавате за Европейския съюз.

Единен безплатен номер (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Информацията, както и повечето обаждания са безплатни (възможно е обажданията от мрежата на някои оператори, от обществени телефони или от хотели да бъдат таксувани).

Print	ISBN 978-92-79-60814-8	doi:10.2838/08724	DS-02-16-109-BG-C
PDF	ISBN 978-92-79-54937-3	doi:10.2838/852938	DS-02-16-109-BG-N

Европейска комисия — Генерална дирекция „Правосъдие и потребители“

Допълнителна информация за Европейския съюз можете да намерите в интернет (http://europa.eu).

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2016 г.

Снимка на корицата © Sondem — Fotolia / ©Africa Studio — Fotolia

© Европейски съюз, 2016 г.

Възпроизвеждането е разрешено при посочване на източника.

Политиката на повторна употреба на документите на Комисията се урежда от Решение 2011/833/ЕС (ОВ L 330, 14.12.2011 г., стр. 39).

За всяка употреба или възпроизвеждане на снимков материал извън авторското право на ЕС трябва да бъде искано разрешение директно от притежателя(ите) на авторските права.

Съдържание

Въведение **2**

1. Подготовка на дейности по обучение и обучители **3**

а. Предлагане на обучение, преценка на потребностите и цели на обучението 3

б. Определяне на обучители 4

в. Място, време, продължителност и честота на програмите за обучение 4

г. Информация 5

2. Изпълнение на дейности по обучение **5**

а. Теми на обучението 5

б. Видове дейности по обучение 5

в. Методология на обучението 6

г. Междупрофесионално обучение 8

3. Продължение на дейностите по обучение (оценка, разпространение на съдържание) **9**

4. Електронно обучение **10**

5. Трансгранични дейности по обучение **12**

а. Очна форма на обучение 12

б. Обмен 13

в. Езикови въпроси 14

6. Обучение по правен език **14**

Приложение: Други препоръчителни документи **16**

Въведение

Европейското съдебно обучение е важен елемент от изграждането на европейското пространство на правосъдие, основано на съдебно сътрудничество и взаимно доверие. Практическите съвети в настоящия документ са разработени с ценния принос на членовете на експертната група на Комисията за европейско съдебно обучение за 2015 г., съставена от опитни специалисти — практици в областта на съдебното обучение от различни юридически професии и юрисдикции. Той е предназначен за онези, които провеждат обучение за юридически професии (вкл. съдии, прокурори, адвокати, нотариуси, съдебни служители и съдебни изпълнители). В него се дават съвети относно това как най-добре да бъдат подготвени, изпълнени и продължени дейностите по обучение и са включени конкретни примери. Особено внимание се обръща на дейности по обучение, свързани с правото на ЕС, но много препоръки се отнасят до обучението в други области на правото.

Съветите, включени в настоящия документ, са резултат от задълбочени обсъждания със съответни заинтересовани страни в целия ЕС. Той ще бъде преведен на езиците, които се говорят във всички държави — членки на ЕС. Съобщението на Комисията от 2011 г., озаглавено „Изграждане на доверие в правосъдието в целия ЕС — ново измерение на европейското съдебно обучение“, доведе до широк спектър от дейности, които дадоха тласък на европейското съдебно обучение. Те са описани с повече подробности в приложението.

1. Подготовка на дейности по обучение и обучители

a. Предлагане на обучение, преценка на потребностите и цели на обучението

Следва да се предлага обучение за всички професии в съдебната система.

Следва да има обучение по многообразие от теми. Следва редовно да бъдат оценявани потребностите, а темите да се развиват с промените в законодателството и съдебната практика. Важно е да има обучение не само по правни знания, но и по специални умения (като комуникация в съдебната зала), чувствителност към процесите в обществото (като религиозен контекст или нови ИТ приложения, например уеб аукциони) и управленски умения (като управление на делата, времето и съда, отговор на искания от медиите и управление на съдържанието на ИТ инструментите на съда).

Преди да бъдат планирани програми за обучение:

- следва да бъдат оценени потребностите от обучение. Индивидуалните потребности следва да бъдат балансирани със системните функционални и организационни потребности. Оценките на предишните дейности по обучение биха могли да помогнат за установяване на потребностите от обучение, на които трябва да бъде отговорено.

- следва да бъдат определени учебните потребности и целите на обучението (включително за специални целеви групи, дори да са малки). Целта е да се гарантира, че програмите за обучение отговарят на всички съответни потребности (т.е. малки групи за обучение за придобиване на умения, по-големи групи за обучение за придобиване на правни познания).

Оценка на индивидуалните потребности

Следва да бъдат насърчавани обсъжданията и обменът между практикуващи юристи и хората, участващи в разработването и предоставянето на обучение по право на ЕС. Те са важен източник на информация и вдъхновение и следва да бъдат активно подпомагани. Това може да се постигне чрез използването на:

- индивидуални интервюта със специалисти от целевата група;

- проучвания, провеждани на редовни интервали (насочени към юридическата професия, която ще бъде обучавана, други правни специалисти, работещи с тях, и/или гражданското общество), с цел да се спомогне за оценка на празнотите в настоящото предлагане на обучение;

- онлайн формуляри, чрез които юридическите специалисти и управляващи/ръководители/висши длъжностни лица на съдилища/прокуратури, органи, представляващи юридическата професия, и съответните професионални сдружения могат да уточнят кои теми трябва да бъдат обхванати от обучението.

Оценка на организационните и функционалните потребности (пример)

Доставчиците на съдебно обучение следва да гарантират, че обучението, необходимо за изпълнението на проектите, свързани с реформата на съдебните системи или стратегиите за подобряване на услугите на правосъдието, се организира своевременно. Те следва да се свържат с националните органи, отговорни за съдебната реформа, и да ги включат достатъчно рано.

Ефективен начин за оценяване на потребностите от обучение е да бъдат въведени описания на позициите, заемани от юридическите специалисти, и да бъдат включени свързаните отговорности и задачи. Тези описания биха могли да се анализират, за да се установят потребностите от обучение за всяка позиция. Ако се извършат такива анализи, особено внимание следва да бъде отделено на специалните задачи, свързани с инструменти на правото на ЕС и съдебното трансгранично сътрудничество.

Трансгранично обучение

Доставчиците на обучение следва да поставят реалистични цели за развитие на обучението по право на ЕС. Те следва да работят в сътрудничество с доставчиците на обучение в други държави членки. Те биха могли да определят специални служители, които да отговарят за засилване на контактите в целия ЕС и да ръководят изпълнението на стратегията за развитие на обучението. Те биха могли да наблюдават дейностите, необходими за постигането на тези цели всяка година.

Допълнителна информация

За примери на добри практики за преценка на потребностите от обучение вж. информационните листове на Европейския портал за електронно правосъдие[1].

б. Определяне на обучители

Обучителите следва да имат задълбочени познания по своята тема и добро разбиране на задачите на участниците в обучението и правната култура, от която произхождат. Очакват се също така добра комуникация и педагогически умения. Обучителите следва да бъдат предимно практикуващи юристи, да бъдат в състояние да разберат работната перспектива на участниците в обучението и да бъдат в състояние да дават практически съвети и ценна обратна информация. В зависимост от темата на обучението би могло да е от полза привличането на академични преподаватели, например когато се въвежда ново законодателство, което трябва да бъде разяснено поради липсата на правораздаване.

Като общ принцип самите обучители следва да преминат обучение, особено по изкуството и умението за провеждане на обучение на други. Това ще им покаже как да осигурят активното ангажиране на всички участници в обучението. Ако те работят с малки групи, следва да преминат обучение по модериране.

в. Място, време, продължителност и честота на програмите за обучение

Времето и мястото на провеждане на програми за обучение следва да отчитат изискванията, свързани с работата на участниците в обучението. Дейностите по обучение се провеждат основно на местно, регионално и национално равнище в държавите членки. Когато се организират на равнището на ЕС с участници от различни националности, програмите за обучение следва също да включват обучение на децентрализирани места.

Следва да бъдат съчетани отделни, но тематично свързани дейности по обучение, за да се създадат полезни взаимодействия (например като се провеждат едновременно в една и съща сграда, така че участниците да могат да общуват и да обменят идеи по време на почивките или обучителите да могат да се разменят).

Програмите за обучение следва да се повтарят, ако много специалисти имат нужда да ги преминат. Могат да се използват и подкастове и уебкастове, за да се достигне до повече хора.

Допълнителна информация

За примери на „цялостни пакети за предоставяне на широкомащабно обучение относно нови правни инструменти“ вж. информационните листове на Европейския портал за електронно правосъдие[2]:

- пример от Румъния
- пример от Франция
- пример от Академията по европейско право (ERA)

[1] https://e-justice.europa.eu/content_good_training_practices-311-bg.do#n01.
[2] https://e-justice.europa.eu/content_good_training_practices-311-bg.do#n01.

г. Информация

Доставчиците на обучение следва да гарантират, че информацията за програмите за обучение достига до всички целеви практикуващи юристи няколко месеца предварително. Информацията за дейностите по обучение следва да бъде лесно достъпна за целевата група, включително чрез европейската платформа за обучение[3]. Доставчиците на обучение са отговорни за публичността около своите дейности по обучение и за това целевите групи да осъзнаят своите собствени нужди от обучение.

За да бъдат мотивирани практикуващите юристи да присъстват на обучение по право на ЕС, следва да се отдели особено внимание на описанието на курсовете за обучение, така че:

- да бъде засегната връзката между националното право и правото на ЕС;
- да бъде ясно посочено практическото значение на правото на ЕС за работата на специалиста в описанието на съдържанието, което ще бъде обхванато по време на обучението.

2. Изпълнение на дейности по обучение

а. Теми на обучението

Програмите за съдебно обучение за практикуващи юристи следва не само да се концентрират върху знанията по право, но и да включват развитието на юридически умения и широк спектър от неюридически умения, като по този начин се осигури по-голяма откритост към съвременното общество.

Като се има предвид все по-нарастващият обем и значение на правото на ЕС, институциите за съдебно обучение следва да продължават да адаптират своите програми, дейности и методологии за обучение, включително обучението, свързано с Хартата на основните права на Европейския съюз. Правото на ЕС следва да бъде интегрирано в обучението по национално право и следва да бъде преподавано по практически начин. По-специално правото на ЕС трябва да бъде интегрирано в началното професионално обучение навсякъде, където е необходимо знание по право на ЕС.

Допълнителна информация

За примери на добри практики и иновативни програми или учебни планове вж. информационните листове на Европейския портал за електронно правосъдие[4].

б. Видове дейности по обучение

Дейностите за обучение следва да бъдат избирани въз основа на тяхната способност да отговорят по възможно най-добър начин на установените потребности от обучение. Може да се използва електронно обучение за трансфер на знания. Очна форма на обучение е необходима за сложни правни идеи и съдебна практика на висши съдебни инстанции по тези идеи, чието разбиране се улеснява чрез взаимодействие. Очната форма на обучение определено дава добри резултати за развитие на умения и поведение.

[3] Може да бъде намерен скоро в раздела за обучение на Европейския портал за електронно правосъдие.
[4] https://e-justice.europa.eu/content_good_training_practices-311-bg.do#n02.

Очната форма на обучение събира участниците и обучителите в една и съща зала. Тя е особено полезна за насърчаване на взаимно доверие между участници от различни националности.

Електронното обучение е използването на електронни медии, информационни и комуникационни технологии в обучението и образованието. То включва много видове медии, които предават текст, звук, образи, анимация и стриймват видео, и технологични приложения и процеси за компютърно базирано учене, както и местна интранет/екстранет мрежа и уеб базирано учене. Повече подробности относно електронното обучение са представени в част 4 от настоящия документ.

Едно от най-широко разпространените определения на **„смесено обучение“** се отнася до структурирани възможности за учене, като се използват повече от един метод на учене или обучение, в класна стая или извън нея. Това определение включва: различни методи за улесняване на ученето (лекция, обсъждане, насочена практика, четене, игри, проучване на казус, симулация); различни методи на преподаване (жива класна стая или посредством компютър); различен график (едновременно или неедновременно); и/или различни нива на насочване (индивидуално, водено от инструктор или експерт, или групово/социално обучение).

Основните предимства на това съчетаване на методи на обучение са следните:

- модераторите на курсове за дистанционно обучение могат да гарантират, че участниците получават едно и също ниво на знания, така че по време на очните срещи те могат да бъдат по-активни в практическото прилагане и в обмена на опит;
- материалите и цифровата среда на учене остават достъпни през по-дълъг период;
- курсът за електронно обучение може да бъде провеждан самостоятелно, независимо от индивидуалните графици.

Обменът позволява на практикуващите юристи да присъстват във всекидневната практика на своите чуждестранни колеги, което обогатява тяхната собствена практика, задълбочава техните знания за други съдебни системи и в крайна сметка увеличава доверието в трансграничните производства. Повече подробности за това могат да бъдат намерени в част 5 от настоящия документ.

в. Методология на обучението

Хората не учат само в класната стая или в друга формална среда за обучение; в значителна степен обучението се провежда в социална среда (във взаимодействие и сътрудничество) и в неформална среда (работейки и изпълнявайки задачи и дейности)[5].

Учене чрез практика във формална среда за обучение

Обучаващите институции планират, разработват и изпълняват основно дейности за формално обучение, които следва да бъдат съобразени с всекидневната работа на участниците в обучението. Това означава, че дейностите по обучение и курсовете трябва да бъдат практически насочени. Например теоретичните знания трябва да бъдат съчетани с указания и практически задачи относно това как то да се прилага на практика. Това се отнася и за съдържанието, свързано с правото на ЕС.

На практика това означава, че доставчиците на обучение следва:

i) да съобразяват методите на обучение с нуждите на различните видове участници;
ii) да включват практикуващи юристи, които са в същата професия като участниците, като обучители/преподаватели;
iii) да гарантират активно участие на участниците в по-голямата част от своите дейности по обучение;

[5] Вж. например: https://www.youtube.com/watch?v=t6WX11iqmg0.

iv) да използват (интер)активни методи на обучение, т.е. проучвания на казуси, симулации, ролеви игри, учебни съдебни процеси и т.н.;
v) да обмислят включването на актьори, въпреки че това невинаги е необходимо, тъй като участниците могат да поемат различни роли и позиции;
vi) да наблегнат на практическите умения, включващи умения за комуникация и съставяне на текст, и използването на ИТ и уеб базирани ресурси;
vii) да предложат многообразие от методи за обучение, които съчетават теория и практика (съдебна практика);
viii) да използват проучвания на казуси, които са свързани с професионалната практика на целевата група, включително сравнително проучване на казуси;
ix) да използват и/или да разделят слушателите на малки групи;
x) да предвиждат спектър от различни гледни точки например от представител на друга юридическа професия или от лекар или икономист;
xi) да включват посещения на други важни институции;
xii) да преподават право на ЕС по такъв начин, че всеки практикуващ юрист да го счита полезно за своята професия;
xiii) да оставят достатъчно време за обсъждане и обратна информация от участниците, да гарантират, че участниците разбират поднесения по време на обучението материал и да предоставят структурирана обратна информация;
xiv) да гарантират, че формалните дейности по обучение включват идеята за учене чрез практика, че създават надеждна среда на учене и позволяват на участниците да обменят мнения и опит и да се учат един от друг без външен контрол или намеса.

Учене чрез практика в социална и неформална среда на обучение

Обучаващите институции могат и следва също да се включат в планирането и разработването (а при възможност в изпълнението) на социални и неформални дейности по обучение, т.е. на работното място. Те могат да правят това, като предоставят учебни инструменти, които могат да се използват на работното място (обучение в „точното време“, провеждано по цифров начин). За повече информация вж. част 4 от настоящия документ.

Друг метод, понастоящем използван главно в програмите за обучение по „развитие на управлението“, е практическото наблюдение: хора са наблюдавани, докато осъществяват определени задачи, и след това получават обратна информация.

В началното обучение обучител в процеса на работата подпомага ученето на работното място. Например в Нидерландия ученето на работното място обхваща около 70 % от програмата за начално обучение. Останалите 30 % се състоят от кратки обучителни курсове, провеждани в обучителния център на редовни интервали.

Могат да бъдат създадени насоки за обучители в процеса на работата, които да им помогнат да развият специално подготвени програми за обучение за всеки отделен обучаван. Теоретични и практически семинари и задачи могат да се съчетават с анализ чрез видео базирано наблюдение на начина, по който действа обучаваният на работното място.

Допълнителна информация

За примери на добри практики от иновативна методология на обучението вж. информационните листове на Европейския портал за електронно правосъдие[6] и този пример на учене чрез практика, прилагано в Германия за обучение относно съдебно сътрудничество и националното право на други държави — членки на ЕС[7].

[6] https://e-justice.europa.eu/content_good_training_practices-311-bg.do#n03.
[7] https://e-justice.europa.eu/fileDownload.do?id=48edbde5-74f2-4bea-a969-f1c8c31d3aa5.

г. Междупрофесионално обучение

Междупрофесионалното обучение може да бъде чувствителен въпрос в зависимост от националната култура на практикуващите юристи, включени в обучението, и тъй като някои юридически професии могат да се чувстват по-уверени в споделянето на своя опит със свои колеги. При все това междупрофесионалното обучение може да бъде от полза. То не следва да се разглежда като автоматичен източник на добавена стойност, а по-скоро като целева възможност, която подобрява разбирането на различните роли и ограничения и създава общо разбиране за общите способи, включително правните инструменти на ЕС.

В юридически области, в които конкретни неюридически знания са полезни за по-добро прилагане на закона, общи дейности по обучение позволяват на участниците да се възползват от своя различен професионален опит. Например в обучение по право в областта на търговската несъстоятелност съдиите биха могли да се възползват от икономическия опит на адвокати и счетоводители, специализирани в ликвидацията.

Когато е от практическо значение за потребностите от обучение, на които се отговаря, дейностите по обучение, включващи различни юридически професии, могат да допринесат за по-добро разбиране на различните роли и ограничения, пред които се изправят специалисти от други професии. Това прави възможно участниците да разберат по-добре защо други професии действат по определен начин в правни производства и каква е свободата им на действие. Това им дава възможност също така да получат обратна информация за начина, по който техните действия се възприемат от други юридически професии. Мнимите казуси и симулациите са особено полезни в този контекст: участниците могат да сменят своята роля или могат да симулират действителни събития, като използват практикуващи специалисти от подходяща професия в ролева игра... Летните школи са друг добър пример на междупрофесионално обучение.

Общите дейности по обучение могат също така да направят възможно обсъждането между работещите в сферата на правосъдието и неговите „ползватели“ по съдебни решения, без да се страхуват от процесуални последствия или ограничения. Те правят възможно за съдиите да обсъждат мотивировката зад серия от решения и по този начин да се подобри разбирането на други професии за начина, по който съдебните решения биха могли да се развиват в бъдеще.

Следователно програмите за обучение следва да включват възможности за провеждане на общи дейности по обучение за различни юридически специалисти, както като обучители, така и като участници. За да се гарантира, че се отговаря на нуждите от обучение на всички целеви слушатели, доставчиците на обучение и обучителите от всички засегнати професии следва да участват в планирането и изпълнението на междупрофесионални дейности по обучение.

Макар че юридическите специалисти в някои държави членки не са склонни да участват в съвместни дейности по обучение, тази неохота не се проявява в такава степен в трансгранични дейности по обучение. Нежеланието може да бъде намалено и чрез редуване на обучение в пленарен състав и в работни групи, разделени по професии, които се съсредоточават върху специфичните нужди на всяка професия.

Допълнителна информация

За примери на „осигуряване на обучение на различни юридически професии“ вж. информационните листове на Европейския портал за електронно правосъдие:

- пример от България
- пример от Англия и Уелс,
- пример от Италия[8].

[8] https://e-justice.europa.eu/content_good_training_practices-311-bg.do#n01.

3. Продължение на дейностите по обучение (оценка, разпространение на съдържание)

Оценяването на дейност по обучение следва да обхваща три аспекта: удовлетвореността на участниците, увеличаването на знанията и уменията на участниците и въздействието върху тяхната практика.

Участниците следва да попълнят въпросници за оценяване за дейностите по обучение, които са посетили. Това позволява да се оцени проведеното обучение и е форма на контрол на качеството. Въпросниците за оценяване следва да използват един и същ метод за оценка за възможно най-много дейности по обучение, за да бъде възможно лесното сравняване на резултатите. Въпросите следва да бъдат съставени по такъв начин, че ако участниците критикуват определени елементи, да е ясно как да засегнат въпроса (например не „Продължителността на обучението подходяща ли беше: да/не?“, а „Продължителността на обучението твърде кратка/подходяща/твърде дълга ли беше?“).

Информацията, използвана за оценки, не следва да бъде ограничавана до градиране от участниците, тъй като то засяга само аспектите, които могат да бъдат наблюдавани. Други методи на оценка включват: обратна информация, давана от участниците и обучителите (неформално чрез обсъждания или формално в сесията за разбор в края на всяка дейност по обучение или чрез онлайн сесии/въпросници); самооценки, извършвани от обучителите; колегиални проверки на качеството на учебния план и съдържание.

Резултатите от оценката следва да бъдат споделени и ако са отрицателни, да бъдат оценени/анализирани в сътрудничество с обучителите.

Освен това следва да бъде оценено въздействието на обучението върху всекидневната работа на участниците известно време след него, когато разумно би могло да се очаква, че участниците са работили по редица относими случаи. Оценката на този етап е от съществено значение, тъй като основната цел на обучението е да има отражение върху всекидневната работа на обучавания. Например участниците биха могли да бъдат попитани по колко случая са приложили наученото, колко често са използвали образци или са правили справка със съдебната практика, разпространена по време на обучението, или дали са обучавали колеги или неформално са разпространявали своите нови знания/умения. За да се получат значителен брой отговори, следва да бъде приложена стратегия, за да бъдат мотивирани бившите участници да дадат обратна информация на този по-късен етап. Това би било най-успешно, ако се договори предварително с участниците. Възможен метод е да се сформира голяма основна група от участници, които ще отговарят на последващи въпроси от шест месеца до две години след обучението. Друг възможен метод е да се определят лица за контакт в юридическите институции, към които принадлежат специалистите; тези лица за контакт ще събират резултатите от въпросниците за оценяване и ще ги изпращат редовно на съответните доставчици на обучение.

Резултатите от оценките на програмата за обучение трябва да се връщат обратно в обучителния цикъл, за да се подобри качеството на бъдещите дейности по обучение и провежданото обучение да бъде свързано с потребностите от обучение.

Допълнителна информация

За примери на оценка на дейностите за обучение вж. информационните листове на Европейския портал за електронно правосъдие[9].

[9] https://e-justice.europa.eu/content_good_training_practices-311-bg.do#n05.

4. Електронно обучение

Полза от електронното обучение

Обучението, основано на технологии, може да има няколко предимства: то прави възможно достигането до повече участници, може да бъде по-ефективно от гледна точка на разходите в сравнение с очната форма на обучение, да функционира при натоварен график на практикуващите юристи и да осигурява алтернативен стил на учене. Необходимо е да бъде актуализирано редовно.

Следователно доставчиците на обучение следва да използват новите технологии възможно най-много и следва да разработят повече проекти за дистанционно обучение, за да интегрират в крайна сметка дистанционното обучение в общата стратегия за съдебно обучение.

При все това трябва да се осъзнава липсата на култура за електронно обучение в съдебната власт. Следователно е от съществено значение всички способи за електронно обучение да бъдат с високо качество и да спазват общите методологични препоръки за качествено обучение. Например документ в pdf формат сам по себе си не представлява способ за електронно обучение, въпреки че може да е част от стратегия за обучение. Аналогично, наличието онлайн на PowerPoint презентации е начин за разпространяване на материал за обучение по по-екологично съобразен начин, но има малка полза от това за тези, които не са участвали в очната форма на обучението.

Доставчиците на обучение следва да инвестират повече в електронно обучение и видеоконферентни технологии. Модулите за електронно обучение следва да бъдат под формата на кратки сесии. Те следва да предоставят на потребителите наистина интерактивно и ориентирано към практиката обучение. Един такъв пример е използването на нови технологии (например кратки видеоклипове) за създаване на трансгранични практически проучвания на казуси по право на ЕС.

Способи за електронно обучение

Уебинар (кратък уеб базиран семинар) е презентация, лекция, работна среща или семинар, който се предава по интернет, като се използва видеоконферентен софтуер. Ключова характеристика на уебинара е интерактивният елемент, тъй като за слушателите е възможно да задават въпроси и да обсъждат информацията, поднесена от презентатора. За разлика от това, уебкаст съобщението е еднопосочно и няма възможност за взаимодействие между презентатора и слушателите. След като приключи, уебинарът може да бъде предоставен като уебкаст.

Подкаст е аудио/видеозапис на очна форма на обучение. Той се предоставя в цифров формат за изтегляне от интернет. Позволява на тези, които не са успели да участват в обучението, да го изслушат впоследствие. Той също така създава възможност на участниците да опреснят наученото. Тъй като подкастът може да се разпространява лесно, той прави възможно достигането на обучението до по-широк кръг слушатели. Подкастове могат да се използват за дейности по обучение с ограничено взаимодействие и групова работа. Техните интерактивни характеристики са ограничени.

Масов отворен онлайн курс (massive open online course — MOOC) е курс, който се предлага безплатно на голям брой хора, предоставя се онлайн под формата на видеоматериали и упражнения. Обикновено включва

[10] Ето някои от основните платформи за MOOC:
Open Education Europa: http://openeducationeuropa.eu/en/find/moocs
OpenupEd: http://www.openuped.eu/
Coursera: https://www.coursera.org/
Moodle.net: http://moodle.net/
Open2study: https://www.open2study.com/
FUN (France Université Numérique): http://www.france-universite-numerique.fr/juridique.html
Iversity: https://iversity.org/
Edx: https://www.edx.org/course-list/allschools/law/allcourses
Futurelearn: https://www.futurelearn.com/courses/upcoming
MOOC Francophone: http://mooc-francophone.com/.

взаимодействие с преподавателите/ораторите и крайно оценяване. Обикновено може да се поиска сертификат за постиженията, понякога без такса. Няколко платформи предлагат MOOC, включително курсове по право на ЕС[10].

Развитие на електронното обучение

Доставчиците на обучение следва да проверят дали съществува онлайн материал на друг език и ако е така, следва да го използват като отправна точка за разработване на своя собствен материал за обучение, като спазват правата на собственост и поискат съответното разрешение.

Свободни авторскоправни лицензи, като предоставяните от Creative Commons[11], са полезни за доставчици на обучение, за да бъдат защитени техните материали за обучение, като същевременно се създава възможност за тяхното повторно използване. Все пак подобни лицензи позволяват и на други доставчици на обучение да използват материала.

Как се допълват взаимно способите за обучение и информация

Обучението е един от способите на разположение на специалистите, занимаващи се с прилагането на правото на ЕС и чуждестранното право в трансгранични случаи. Друга форма на подкрепа е достъпът до надеждна информация по всяко време и по ефикасен начин. Дейностите по обучение и наличните способи за информация следва да се използват заедно. Например практикуващите юристи, които посещават учебно мероприятие, следва да бъдат информирани за наличната информация и практически способи, които са свързани с предмета на обучението и са на тяхно разположение. Аналогично, способите за информация следва да свързват с наличните възможности, инструменти и най-добри практики за обучение, за да помогнат на юридическите специалисти да задълбочат своите знания.

Разделът за обучение на Европейския портал за съдебно обучение включва материали за обучение и материали за електронно обучение и е ефикасен способ за допълнително развитие и разпространение на европейско съдебно обучение. Той дава на обучителите и доставчиците на обучение вдъхновение, а на юридическите специалисти — възможности за обучение.

Допълнителна информация:

За примери на добри практики за електронно обучение вж. първите шест информационни листа относно иновативна методология на обучението на Европейския портал за електронно правосъдие.[12]

[11] https://creativecommons.org/.
[12] https://e-justice.europa.eu/content_good_training_practices-311-bg.do#n03.

5. Трансгранични дейности по обучение

Трансграничните дейности по обучение позволяват на практикуващите юристи от различни националности да присъстват на едно и също мероприятие. Те са много полезен инструмент за насърчаване на взаимното доверие между практикуващите юристи от различни държави и за гарантиране на безпроблемни трансгранични съдебни производства, при условие че активното участие е част от програмата за обучение.

Дейностите по трансгранично обучение са още по-ценни, ако участниците са мултипликатори, които споделят наученото с колеги в своите юрисдикции.

а. Очна форма на обучение

Дейностите по трансгранично обучение трябва да отговарят на различните нужди от обучение и правна подготовка на участниците от различните юрисдикции. Например проучването на казуси в трансграничното обучение трябва да бъде от практическо значение за всички присъстващи националности.

Дейностите по трансгранично обучение следва да бъдат структурирани по такъв начин, че участниците да получават знания за юрисдикциите на останалите участници — съгласно описваното от тях. Те следва да включват време за обсъждане на предимствата и недостатъците на различните подходи (не само по време на почивките).

В рамките на мнимите съдебни производства по трансгранично съдебно сътрудничество млади практикуващи юристи от различни държави членки ще бъдат насърчавани да практикуват истински съдебен диалог и да проучват необходимостта от подпомагане и изпълнение на принципа за взаимно признаване и взаимно доверие.

Участниците в очна форма на обучение могат да решат да останат във връзка един с друг и по този начин да създадат неформална мрежа, която е полезна за решаване на всекидневни трансгранични въпроси. Това по-специално е факт, ако обучението е било насочено към много специализирана аудитория с висок процент трансгранични случаи. Доставчиците на обучение могат да съдействат на тази работа в мрежа, като предложат техническа помощ (напр. хостинг на групи в социална медия за предишни участници в обучение).

Ако има бюджетни пречки пред организирането на дейности по трансгранично обучение, следва да бъдат проучени възможностите за увеличаване на бюджета, включително възможности за външно финансиране, финансиране от ЕС[13] и/или споразумения с други институции.

Допълнителна информация

За примери относно учебни способи, благоприятстващи правилното прилагане на законодателството на ЕС и международното съдебно сътрудничество, вж информационните листове на Европейския портал за електронно правосъдие[14].

[13] Например: http://ec.europa.eu/justice/grants1/programmes-2014-2020/justice/index_en.htm.
[14] https://e-justice.europa.eu/content_good_training_practices-311-bg.do#n04.

6. Обмен

Трансграничният обмен позволява на специалистите, които са от различни държави членки, но се изправят пред еднакъв тип професионални предизвикателства, да работят заедно и да научат за законодателството в други държави членки и за практическите аспекти от прилагането на правото на ЕС и инструментите за съдебно сътрудничество. Това е важно за професионалното сътрудничество по конкретни трансгранични казуси.

Обменът може да включва специалисти с различни профили и може да има различни формати в зависимост от целите на обучението.

Цел на обмена могат да бъдат:

- Практикуващи юристи, които ще придобиват практически знания за други съдебни системи и за европейското право и правото, свързано с правата на човека, чрез пряк контакт с практикуващи юристи в други държави и чрез обмен на мнения и опит. Тази целева група може да бъде разделена на:

  - „обучавани и новоназначени юридически специалисти“, които могат да събират допълнителни впечатления за начина на работа, да се запознават с тълкуването и прилагането на правото на ЕС и да подпомагат взаимното разбиране и взаимното доверие, и

  - „опитни практикуващи юристи“, които могат да анализират своята работа, да натрупват допълнителни идеи в своята специализирана област на правото и да подпомагат взаимното разбиране и взаимното доверие.

Доколкото е възможно, програмите за обмен на опитни практикуващи юристи следва да вземат под внимание областта на специализация на участниците.

- Обучители, които имат възможност да научат за методологиите, способите и програмите за обучение на държавата домакин и да обменят най-добри практики със своите колеги.

- Ръководители в съдебната/юридическата сфера (например председатели на съдилища, ръководители на прокуратури и т.н.), които обменят мнения и опит и подобряват своите управленски умения.

Форматът на обмена може да се различава като продължителност, брой на участниците и методологията на работа:

- Краткосрочният обмен позволява на участниците да придобиват знания за други съдебни системи и да обменят опит и съдебни практики със своите колеги. Съществуват различни видове краткосрочен обмен:

  — Индивидуален обмен: гостуващ практикуващ юрист наблюдава свой колега в неговата всекидневна работа. Този обмен може да бъде съобразен с областта на специализация на участника.

  — При групов обмен група от практикуващи юристи от няколко държави — членки на ЕС, минава въвеждащ курс за правната система на приемащата държава, последван от практическа програма. Това позволява обмяна на опит от представените държави членки. Двустранен обмен на групи между съдилища/прокуратури/адвокатури и т.н. може да бъде организиран за групи практикуващи юристи от две държави членки, които са изправени пред сходни предизвикателства или имат сходен опит или специална връзка.

  — Могат да бъдат организирани проучвателни посещения в Съда на Европейския съюз, Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), Евроюст и различни институции на ЕС в Брюксел за групи участници от различни националности. Те са повод за обмен на професионален опит и същевременно за придобиване на знания за функционирането и процедурите на приемащата институция.

- Може да бъде предложен дългосрочен обмен на индивидуална основа в много европейски институции (напр. Съда на ЕС, ЕСПЧ, Евроюст). Това включва задълбочено навлизане на участниците в работата на приемащата институция.

Ако досега няма такъв обмен, организиран от мрежа, доставчиците на обучение могат да започнат, като организират едно или две посещения за обмен с партньорски доставчик на обучение от друга държава по двустранно споразумение за условията (разходи, съдържание и т.н.).

в. Езикови въпроси

Обучителите и персоналът, работещи за доставчици на обучение, трябва да подобряват своите езикови умения, така че да могат да обучават трансгранична аудитория от практикуващи юристи от различни юрисдикции и да организират дейности по обучение в трансгранично сътрудничество.

В дейностите по трансгранично обучение следва да се използва общ език, разбираем от голям брой участници от целевата група, или да се предоставя превод с високо качество, премахващ езиковите бариери пред участието.

Алтернативно може да е полезно за обмен или проучвателни посещения да има лице за контакт в приемащата държава. Това лице за контакт може да действа като преводач между езика на приемащата държава и езика на госта. Така могат да бъдат намалени опасението на потенциалните участници, че нямат достатъчен езиков капацитет. Назначаването на професионални преводачи също е възможност.

6. Обучение по правен език

Обучение по правен език следва да се предоставя на всички групи практикуващи юристи *(проучване на ЕП от 2011 г.)*, включително на съдебни служители, които имат известни съдебни отговорности и също имат нужда от езиково обучение.

За да подготвите обучение по правен език:

- създайте институционална среда за управление на езиково обучение, като определите персонал и при възможност позволите на членове на персонала да отделят например ½ ден седмично за езиково обучение;
- проверете знанията по чужд език на участниците преди обучението, за да прецените реалистично тяхното ниво и да съобразите съответно съдържанието на обучението.

За да проведете обучение по правен език:

- предоставяйте езиково обучение на регионално равнище възможно най-близо до участниците (в техния собствен офис, в техния роден град, в сградата на местния съд, в сградата на прокуратурата), така че да им бъде лесно да включат обучението в своето ежедневие;
- включете езиково обучение в други семинари, напр. ½ ден езиково обучение с важна лексика по темата на семинара;
- включете нови членове на работещите в сферата на правосъдието в системата за езиково обучение, като използвате техните съществуващи езикови умения (особено придобитите в училище или университета), и ги поканете да обучават колегите в рамките на тяхната собствена институция (напр. съд);
- не се опитвайте да създадете редовна и системна нова схема за (общо) езиково обучение отведнъж; започнете с нещо малко, с две или три нови дейности;
- не обезкуражавайте потенциалните участници, като им предлагате дългосрочно езиково обучение и изисквате от тях да се ангажират с програми за обучение в рамките на няколко месеца; вместо това започнете с няколко подбрани семинара, за да се даде начален тласък и да се създаде мотивация за по-нататъшно участие;

- не принуждавайте участниците да говорят пред групата, ако това ги кара да се чувстват неудобно, нека участниците да останат пасивни, ако предпочитат така (активното участие следва да дойде с времето и първото усещане за постижение).

Допълнителна информация:

За примери на добри практики вж. информационните листове на Европейския портал за електронно правосъдие.

- Съчетаване на обучение по право на ЕС и международно сътрудничество с обучение по правен език[15];

- Съчетаване на обучение по право на ЕС и международно сътрудничество с обучение по правен език в Чешката република, Унгария, Полша и Словакия;[16]

За материал за обучение относно организирането на езиково обучение вж. наръчниците на Европейската мрежа за съдебно обучение относно речника за съдебно сътрудничество по по гражданскоправни въпроси[17] и по наказателноправни въпроси[18].

За глосари и многоезичен тезаурус на европейско равнище вж. съответния раздел от Европейския портал за електронно правосъдие[19].

За речник на терминологията за обучение на всички езици на ЕС вж. съответния раздел от Европейския портал за електронно правосъдие[20].

[15] https://e-justice.europa.eu/fileDownload.do?id=24bc2afe-282e-4b2c-b773-5f55c7a9efb6.
[16] https://e-justice.europa.eu/fileDownload.do?id=063cdace-9381-43eb-ba19-40f6f2c03ff9.
[17] https://e-justice.europa.eu/content_civil_law-254-bg.do#n05.
[18] https://e-justice.europa.eu/content_criminal_law-255-bg.do#n05.
[19] https://e-justice.europa.eu/content_glossaries_and_terminology-119-bg.do.
[20] https://e-justice.europa.eu/content_training_methodology-253-bg.do#n07.

Приложение: Други препоръчителни документи

Настоящият документ е основан на работата, осъществена през 2015 г. от експертната група на Комисията по европейско правно обучение, и на съвети от различни други източници, описани по-долу.

През 2010—2011 г. първата експертна група на Комисията по европейско съдебно обучение обсъди възможни теми на европейска политика за съдебно обучение и по този начин помогна за подготовката на съобщението на Комисията относно европейското съдебно обучение: „Изграждане на доверие в правосъдието в целия ЕС — ново измерение на европейското съдебно обучение“ (COM(2011) 551). Документът включва заключенията, направени от първата експертна група.

По искане на Европейския парламент през 2011 г. Академията по европейско право (ERA) и Европейската мрежа за съдебно обучение (EJTN) съвместно изготвиха проучване относно „Съдебното обучение в държавите — членки на Европейския съюз“. В настоящия документ се съдържат препоръките от проучването, които се основават на анкети на отделни съдии, прокурори и съдебни служители в държавите — членки на ЕС, относно техния опит от съдебно обучение по право на ЕС, право на други държави членки и сравнително право.

Като част от пилотен проект относно европейско съдебно обучение, възложен от Европейския парламент и изпълнен от Комисията, между **2012 и 2014 г.** бяха проведени четири проучвания:

- лот 1 се отнася за обучението на съдии и прокурори,
- лот 2 за обучението на адвокати,
- лот 3 за обучението на съдебни служители и
- лот 4 за сътрудничеството между съдебните мрежи и Европейската мрежа за съдебно обучение.

Препоръките, включени в настоящия документ, са от проучванията по първите три лота, достъпни чрез раздела за обучение на Европейския портал за съдебно обучение.

За да коментира резултатите от пилотния проект, Съветът публикува заключения 2014/C443/04 ***„Обучение на практикуващи юристи: съществен инструмент за консолидиране на достиженията на правото на ЕС“***; препоръките на Съвета също са включени в настоящия документ.

За допълнителна информация доставчиците на обучение могат да направят справка с:

- раздела за обучение на Европейския портал за съдебно обучение, който съдържа информационни листове относно добри практики за обучение (вж. също така линкове към индивидуалните практики в други части от настоящия документ);

- „Наръчник за методология на съдебно обучение в Европа“, съставен от Европейската мрежа за съдебно обучение (EJTN);

- Ръководство по методология на обучението и материали за ефективно обучение (по правата на човека), подготвени от Съвета на Европа.

КАК ДА СЕ СДОБИЕМ С ПУБЛИКАЦИИТЕ НА ЕС?

Безплатни публикации:

- един екземпляр:
  чрез EU Bookshop (http://bookshop.europa.eu);
- повече от един екземпляр или постери/карти:
  от представителствата на Европейския съюз (http://ec.europa.eu/represent_bg.htm),
  от делегациите в страни извън Европейския съюз (http://eeas.europa.eu/delegations/index_bg.htm),
  като се свържете с услугата Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_bg.htm)
  или като се обадите на 00 800 6 7 8 9 10 11 (безплатен номер в ЕС) (*).

  (*) Информацията, както и повечето обаждания са безплатни (възможно е обажданията от мрежата на някои оператори, от обществени телефони или от хотели да бъдат таксувани).

Платени публикации:

- чрез EU Bookshop (http://bookshop.europa.eu).

Служба за публикации

Print	ISBN 978-92-79-60814-8	doi:10.2838/08724	DS-02-16-109-BG-C
PDF	ISBN 978-92-79-54937-3	doi:10.2838/852938	DS-02-16-109-BG-N